

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Aurum Sapientvm, Sive Ars, Sine Scelere, & cum virtute,
ditescendi**

Masen, Jacob

Coloniae Ubiorum, 1661

Qvæstio VII. An homini unquam desint necessaria, qui diuinæ se
prouidentiaë totum fidenter committit?

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55377)

ratione diuitias parari, Nam longè duriora sunt quæ mundus opes sectantibus præcepta scribit, si cum ijs, quæ hæcenus exigo, comparentur. Inter quot terræ marisque discrimina miserrimi illius aſſectæ iactantur? Hic durissimam agricolis, incertam mercatoribus, calamitosam prorsus militibus, anxiam curarumque plenam omnibus vitam præscribit. Lex una, & facilis est Christi. *Quærite primum regnum Dei, & iustitiam eius, & cætera omnia adicientur vobis.*

QVÆSTIO VII.

An homini unquam desint necessaria, quæ diuina se prouidentia totum fidenter committit?

Qui hanc ad animum suum cogitationem admittit, quam regius Plaltes habuit, dum caneret: *a Domini est terra & plenitudo eius, orbis terrarum, & universi qui habitant in ea:* hunc, vel negligentem rerum suarum provisorem Deum facere, necesse est, vel certè etiam admittere, quòd universorum ipse, ab ultima terræ centri arenula, ad supremum cœlorum ac Cherubinorum Angelorum curam administrationemq; prorsus omnem suscipiat: ita quidem, ut siquid

C 6 sit.

a) Psal. 49 12.

fit, quod citra extraque Deum authorem geratur, hoc manifesta contradictione sententiæ, & illius verè sit, per quem facta sunt omnia, & illius esse non possit, qui non curat omnia. Tam verò inter homines nemo deliravit hæctenus, qui perversa ad eò atque adynata de suo creatore pronuntiaverit. Diversa planè Sapientis olim ad Deum vox audita est; cum, exclamaret *non est alius Deus, quam tu, cui cura est de omnibus.* a Quam veritatem, cum ex ipso hausisset sapientiæ fonte Christo Apostolorum Princeps, suis imprimere discipulis conatus est, ut inanis noxiæque curæ vacui, illius sese providentiæ toti submitterent, cui cura est de omnibus. *Humiliamini, inquit, sub potenti manu Dei, ut vos exaltet in tempore visitationis: omnem sollicitudinem vestram projicientes in eum, quoniam ipsi cura est de vobis.* b

Et si tantorū nobis hac in re deesset virorum autoritas, ipsa ratio manifesta luce cæcas mortalium perstringeret mentes, apètaque veritate convinceret. Iuvat hic in suis Institutionibus audire Lactantium. *Cum mundum, inquit, omnesque partes eius videmus, quemadmodum mirabilis ratio gubernet.*

a) Sap. 12. 13, b) 1. Pet. 5. 6 c) lib. 7. c. 1.

bernet, cum cœli temperatio, & æqualis in ipsa varietate cursus astrorum, luminumque cœlestium, temporum constans ac mira descriptio, terrarum varia fecunditas, planarum camporum munimenta, & aggeres montium, viriditas ubertaque silvarum, fontium saluberrima eruptio, fluminum opportuna inundatio, maris opulentia & copiosa interfusio, ventorum diversa & utilis aspiratio, ceteraque omnia ratione summa constant; qui tam cæcus est, ut existimet sine causa esse facta, in quibus mira dispositio providentissimæ rationis elucet? si ergo sine causa nec est, nec fit omnino quicquam, & providentia summæ Dei, ex dispositione rerum, & virtus ex magnitudine, & potestas ex gubernatione manifesta est. Hebetes ergo & insani qui providentiam non esse dixerunt. Quod si aperta Dei in subiectis homini creaturis elucet providentiâ, an hanc ipsi, ad omnem casum fortunamque homini, de futuram existimas? Utor hic illo quo ad suos auditores ipse Christus usus est argumento. Respicite, inquit, v. latilia cœli, quoniam am non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea, & Pater vester cœlestis pascit illa: nonne vos magis plenus estis illis? a. Quantala res inter creatu-

ras Dei passer est, vix aliquod illius apud ho-
 mines pretium est, sive fames premat, sive
 mors opprimat, sed qui ab hominibus sper-
 nitur, Deo tamen curæ est, cuius affectum
 Sapiens his verbis extollit. *Diligis omnia
 quæ sunt, & nihil odisti eorum, quæ fecisti.* a
 Rursum Christum te convincentem audi.
Nonne duo passeret asse veniunt (en animal-
 culi vilitatem) *& unus ex illis non cadet su-
 per terram, sine patre vestro?* en curam in re
 vilissima Numinis. Vis abiectius tibi aliquid
 ostendam passere, & simul tamen non im-
 parem Dei curam. *Vestri autem* (ita Sapien-
 tia æterna subiicit) *& capilli capitis omnes
 numerati sunt.* Nolite ergo timere multis pas-
 seribus meliores estis vos. a Expende obse-
 cro, mi Christiane, qui tantum passeruli
 unius sollicitudinem gerit, ut nec in terram
 quidem citra illius providentiam delaba-
 tur, tantam tui curam sustinet, ut capillo-
 rum etiam in capite numerum ineat, tam
 vigilantem custodiat, ut promittere auditus
 sit, *nec capillus de capite vestro peribit?* b cu-
 ius sapientia infinita est, ut latere hanc nihil
 tui polli, immanita est potestas, *ut attingat
 à fine u, que ad finem,* bonitas incircumscri-
 pta, ut in omnibus tibi optimè velit: an tu
 hunc

a) Sap. 11. 25 b) Matt 10. 29. c) Luc. 21. 18. J

hunc talem tantumque Dominum, qui patris erga liberos curam affectumque superat, aliqua in re sollicitudinem tui providentiamque deposuisse existimabis? Hoc si sentias neque Dei magnitudinem nosti, neque tuam exilitatem. Non credes afferenti *sine me nihil potestis aere?* Nihil est quod ipsius providentiæ subtrahas, nihil quod d'fectioni nihil, nihil. In maxima, minima, media, ipse & moderator, & actor influit. Dei magis est quod agis, siquid agis, quam tuum. Tu nihil sine illo, ille sine te potest omnia.

Quid ad hæc reponis? an exceptionem nosti, quâ ille tecum (si peccatum tollas, quod tamen deficiendo committitur) non operetur? quâ cum alijs, ex quibus tua pendet vita ac felicitas, non influat? quâ quicquam, sine certa rerum causarumque ordinatione, patiatur effluere? quâ effectui quicquam destinet æternis providentiæ regulis non circumscriptum! Attende quid dicam, si quid tibi fortuito ad opes vel inopiam, ad gloriam vel ignominiam, citra Dei ordinationem accideret; nō tam deesset tibi Deus, quàm tibi Verbo cum Siracide absolvam: *bona & mala, vita & mors, paupertas & honestas*

flas à Domino a Abundat ager frugibus, vi-
 ris, vuis, pomis arbor? à Domino est Surgit
 tempestas, & segetes sternit, uvas decutit,
 arbores evelit? & hoc à Domino est. mori-
 ritur amicus, & locuples tibi accedit here-
 ditas à Domino est, irruit inimicus, & tuis
 tete possessionibus exiit; & hoc quoque à
 Domino est. elevaris opum tuarum præsi-
 dio, atque inter proceres Reipub. numera-
 ris; à Domino est. deijceris improvise ali-
 quo casu, seu Principis offensione, & opi-
 bus, & honore: non minus hoc ipsum à Do-
 mino est. Aeternis hæc omnia providentiæ
 legibus fluunt ordinata. Fortunam aliam
 ignoramus, quam Dei voluntatem.

Agnovit expertusque est, hanc divinæ
 erga te providentiæ curam Hebræus Psal-
 tes dixi, inquit, *Deus meus es tu, in manibus*
tuis sortes mee. b Novimus qua ratione sor-
 tes duci soleant. Variæ exponuntur in offi-
 cina quapiam merces, ac pretiosa quando-
 que cimelia, vasa argentea, aureaque, non-
 nunquam & integræ possessiones domum
 agrorumque collocatur inter hæc urna for-
 tum, quæ diversis hæc schedulis complexa
 offert; sæpius tamen vacuis deludit, quam
 plenis favet. Ex hac urna quandoque fatuus
 ple-

a) Eccl. 11. 14. b) Psal. 30. 15.

plenam, sapiens inanem reportat sortem. spes multos fallit, paucos ditat. Quod si ille, qui sortibus præfectus est, omnes voluisset aliquo ditari munere, completis id fecisset schedulis; nunc cum vacuas apposuerit, nonnullos falli necesse est. Longè tamen Deus sortes moderatur certius, qui suis has manibus ita partitur; ut, seu plenam, seu vacuum, ipse destinatio porrigat: nihilque, velut ex vrna, fortuito educatur. vnde disertè psaltes monet, *in illius manibus sse sortes collocatas*. Sunt inter Astrologos, qui siderum atque imprimis Planetarum influxioni in vitam fortunamque mortalium plurimum tribuant, ideoque ut futuram hominis sortem, felicemque aut infelicem vitæ decursum explorent, observare nativitatæ cuiusque tempus assolent, ut sub cuius potissimum Planetæ dominantis influxu hanc lucem viderint, notent, ac secutura ex hoc vitæ fortunam metiantur. Hinc alium stivæ, alium scepro, alium sterili thalamo, alium secundo destinant. alteri opes, aut honores; alteri paupertatem, aut ignominiam deputant. Sed hi plerumque & fallunt, & falluntur. Veriorem ego longè in Christi Schola illius fortunæ ex astris providentiam reperio. Apocalypticus ille Astrolo-

gus Joannes vicit similem filio hominis,
 qui habebat in dextera sua stellas septem a
 In dexteraneimpe Dei septem stellæ Plane-
 tarum versantur, quæ ipse vitam nostram,
 tanquam author felicitatis omnis mode-
 ratur *Septem stellas*, ait Christus, *Angeli sunt,*
(sive Episcopi) septem Ecclesiarum. ut si di-
 ceret, hæc illorum dignitas meis in mani-
 bus est, largior cum libet, & adimo. *Sortis,*
& gloria illorum, in meo sunt manibus.
 Sæpe Regi alicui potenti, cuius, vel favore
 elevaris, vel odio belloque premeris, tuam
 fortem imputas; at falleris: *Sicut divisiones*
aquarum, ita cor Regis in manu Domini; quo-
cunque voluerit, inclinabit illud. b Etenim
 ut de cælo *pluit super iustos, & iniustos,* ita
 opes & inopiam super mortales dividit. ut
 pluvia alibi cum ubertate fecundat agros,
 inundat cum sterilitate alibi; ita per Regum
 liberalitatem alios Deus ditat; alios per
 eorum exhaurit avaritiam. Non sine expe-
 rientia David professus est. *Deus, in ma-*
nibus tuis sortes mee; tenui opilionis fun-
 gebar munere, fratribusque in servitu-
 tem deditus alimenta pugnaturis subvehe-
 bam, & tu mihi subiecisti vires & animos,
 ut contra formidandum Israëlitis Golia-
 thum,

a) Apoc. i. 16. b) Prov. 21. 1.

thum, fundæ lapillisque paucis armatus, & pugnam aggredere, & victoriâ reportare, & gloriolum peræna triumphans audierim: ex opihone repente exercitatus miles, ex milite exercituum Imperator. Iam sacro perfusus a Samuele oleo, atque in Aula facile Princeps, Regij filij intimum de meritibus amorem, favoremque plaudentis ad plures victorias populi, Philisthæorum terror, & Regalis filiæ sponsus, ut subito erectus, ita deiectus subito; nuper Sceptro, ad gloriam mox gladio ad ignominiam destinatus, exul Aula, insidijs varijs petitus, uni obiectus discrimini, amenti ac propudioso similis homini, Philisthinorum servus quoque, quorum antè fueram Dominus, nihil præter spem retinui reliquum, quod viderem *tuis in manibus fertus meas.* Neque spes fefellit in te confidentem, quem ex ore Moysis dicentem acceperam; *ego occidam, & ego vivere faciam. percutiam & ego sanabo.* a Per hos rerum casus, atque indigentia exercitamenta, ad summam opem maiestatemque Regum denique eductus sum. Te uno, o Deus, sortes vitæ fortunæque meæ moderante. Tanti est divinæ sese providentiæ totum committere.

Deni-

a] Deut. 32. 39.

Denique, audi mi homo, quam certam tibi ausim promittere Dei ad omnem necessitatem providentis curam. Deus cum te creare & conservare hoc in mundo constituit, simul illam sibi necessitatem volens imposuit, ut alimentis ad vitam requisitis provideret. Qui equum sibi comparat, imprudens sit, nisi de pabulo prospectum eat. Qui servum conducit, servum alit necesse est, tantoque id præstet maiori cura, quanto gravioribus illum rebus administrandis præfecit. Deus nec liliam quidem agri creavit, cui hanc curam non visus sit impendere, & existimas quod illam tibi possit denegare; Sapientia te æterna hoc argumento prorsus stringit. *Considerate ait, lilia agri, quomodo crescunt, non laborant, neque nent: dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus sicut unum ex istis. Si autem fœnum agri, quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit, quanto magis vos modica fidei a Voces has [quanto magis) te velim altius expendere. Nempe super lilia es, mi homo, qui præes agris hortisque integris, super lilia qui ipsis dominaris animantibus, super lilia, qui ipsis sideribus cælisque heres destinatus; his tamen*

univer-

universis Deus abundè prospicit, *quandò magis* eorum Domino provisurus. Non ignorabat hæc purpuratus ille Hebræorum vates, qui, cum admiratione tantæ circa hominem Dei providentiæ, exclamat. *Quid est homo, quod memor es eius, aut filius hominis quia visitas eum? Minuisti eum paulò minus ab Angelis, gloria & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum.* a An existimas quòd hunc, quem constituit super omnia negligere possit, dum curat omnia? Ille hominem prætereat, qui dat iumentis escam ipsorum, & pullis corvorum invocantibus eum? b Deseritur à parente suæ prolis immemore corvorum pullus, à Deo non deseritur, ille qui coegit ad Israëlitarum in deserto pascendam ingluviem coturnices, hic cogit ad nidum muscas, ut præsidio destitutis, & præ fame hiantibus pullis in venatum cibumque cedant. Non destituuntur in necessitate corvi, & homo sit, qui se destitueudum reformidet? Maternam omnem curam Deus in homine alendo vincit, qui Patris iuxta Matrisque affectum implet. Unde verba hæc sunt Dei, pro nobis tam amanter solliciti, quæ vel desperatissimum possint hominem in
spem

a) *Psal. 8. 5. b) Psal. 146. 9.*

Spem erigere, quibus per *Isaiam* nos affatur: nunquid potest mulier obliuisci infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui? *Et* si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui: ecce in manibus meis descripsi te. a

Exemplis multis non adstruam, rem omnium in Deo confidentium usu certissimam. Unius te suffecerit *Ismaelis* meminisse, qui *Sara* rogante, cum *Matre* illius *Agar* domo *Abrahæ* eliminatus, in solitudine *Bersabee*, consumpto iam potu sub arbore desperatus iacebat. Locus erat ab omni humano cultu destitutus, solitudo sterilis, *Mater* afflata, sitibundus puer, iamque à parente fugitiva relictus, ne lamentis & morte proles, exulceratus magis animus fodicaretur. Verum *Deus*, cum humana deficiunt, maxime præsens, exaudivit vocem pueri, vocavitque *Angelus Dei* *Agar* de celo dicens: quid agis *Agar*, noli timere. surge tolle puerum, & tene manum illius, quia in gentem magnam faciam eum. Aperuitque oculos eius *Deus*: quæ videns puteum aque, abiit & implevit, & dedit puero bibere. habitavitque in deserto *Pharan* b qui *Ægyptia* vxore ducta, ad illam denique excrevit opulentiam & magnitudinem, ut duodecim ex illo tribuū

Præ-

a) *Isa.* 49.15 b) *Gen.* 21.17.

Principes, totidemque populorum Domini, per sua Castella atque Oppida divisi a prodierint. En quātum profuerit, desertum à Matre atque ab omni humano solatio ad ad Deum Ismaëlem confugere, *exaudivisti enim vocem pueri Dominus*, quem Mater deferebat. Certa, indubitata à Deo auxilia suppetunt, coniuget in nos mundus, advesetur Dæmon, amici cedant, parentes destituant; nunquam à Deo deseritur, qui Deum non deserit.

Quare hæc nobis denique regula constituenda est. Cum providentiæ divinæ sit, ita homini, tanquam creaturæ suæ prospicere: ne quid ipsi ad necessitatem desit: suam homo sollicitudinem in illum projiciat, cui cura est de omnibus, & nihil defuturum est.

a) Gen. 25. 16.

QVÆSTIO VIII.

Quo ordine, quaque moderatione versari labor noster. in sacris profanisque debeat: ut necessariis opibus non destituamur.

NEc otiosam Deus in nobis fiduciam; nec sollicitum nimis laborem postulat. Et otium, & labor prudentem moderatio-